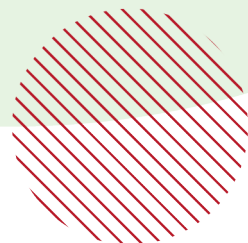

Adviesraad
Sociaal Domein Venray

Advies inzake Versterken van de omgeving

13 mei 2023

Versterken van de omgeving

Inleiding

Gemeente Venray heeft in haar kadernota sociaal domein, “de volgende stap” (2019) veel waarde toegekend aan het versterken van de omgeving, als een van de pijlers voor het beleid in het sociale domein. Andere pijlers zijn: toegang, houding en gedrag van de gemeente zelf; communicatie (voorlichting, dialoog etc.); vangnet (professionele zorg) en financiën (wat mag het kosten, hoe houden we de kosten in bedwang en hoe besteden we het geld effectief).

De gemeente heeft, om antwoorden te vinden op de vraag wat en hoe, een inventarisatie gemaakt in dorpen en wijken om vast te stellen, wat er allemaal al is en waar kansen liggen. Ook vinden er gesprekken plaats met professionele zorgorganisaties over, wat zij kunnen betekenen t.a.v. het versterken van de omgeving.

Als Adviesraad Sociaal Domein (ASD) willen ook wij d.m.v. zorgvuldig onderbouwde bevindingen eraan meewerken om de bovengenoemde intenties handen en voeten te geven. Voor u ligt een richtinggevend advies hoe u als gemeentelijke politiek, bestuur en organisatie het versterken van de sociale omgeving zou kunnen bevorderen.

(Een werkgroep binnen) de ASD heeft zich de centrale vragen gesteld:

- Wat is de betekenis van het versterken van de omgeving?
- Welke factoren dragen bij aan het versterken van de omgeving?

Wij zijn in gesprek gegaan met vertegenwoordigende burgers, omdat wij een actieve bijdrage willen leveren aan dit onderwerp. Wij richten ons primair op alle inwoners van de gemeente Venray, inclusief de kwetsbare burgers. In lijn met onze taak hebben wij het initiatief genomen om, bottom-up met een luisterend oor naar inwoners, gesprekken aan te gaan in dorpen en wijken. We zijn op zoek gegaan naar wat er leeft, wat er beter kan en welke positieve voorbeelden van zelfredzaamheid en samenredzaamheid er zijn. Daarnaast hebben we gekeken naar voorbeelden in andere gemeenten en ter zake doende rapporten gelezen. Om dit advies meer kracht te geven, hebben we alle gespreksverslagen, voorbeelden en gebruikte rapporten verwerkt in de bijlagen en ons in dit preadvies zoveel mogelijk beperkt tot conclusies en aanbevelingen t.b.v. ‘Versterken van de omgeving’.

Op de volgende pagina’s staan onze conclusies en aanbevelingen (punten 1 t/m 10)

Conclusies en aanbevelingen

1. Elk(e) dorp of wijk heeft zijn eigenheid en vraagt een andere aanpak

Versterking van de omgeving gaat om álle inwoners, echter de afstand tussen burgers onderling is duidelijk herkenbaar door individualisering en segregatie van groepen. Het is dus belangrijk, dat de aandacht primair gaat naar minder zichtbare of aanwezige medemensen (arme, kwetsbare, eenzame medemensen etc.) in buurten, wijken, dorpen van Venray.

Elk(e) dorp of wijk heeft zijn eigenheid en vraagt een andere aanpak. Een goed georganiseerde gemeenschap heeft grote voordelen. Vooral als **er veel ontmoetingen en gesprekken met elkaar plaatsvinden**, komt men er achter wat er leeft, wat goed gaat en waar de mensen in de wijk (nog) behoefte aan hebben. Voor een groot deel staat en valt dat met individuele burgers, die op vrijwillige basis en professionele of ervaringsdeskundige wijze als kartrekker, bestuurslid of uitvoerend vrijwilliger het verschil kunnen en willen maken voor hun omgeving.

“De gemeente faciliteert en geeft vertrouwen en motiveert burgers. De bewoners hebben de regie over de eigen directe omgeving/buurt..”(Movisie?)

Aanbevelingen aan de gemeente:

- Toon en beloon als gemeente lef in het aangaan van dit veranderproces en maak echt contact.
- Benader de burgers gelijkwaardig en vanuit hun perspectief en belevingswereld, stel vragen en durf te vragen om halen en brengen.
- Ga in dorp of wijk met voornamelijk weinig samenhang of veel sociaal maatschappelijke problematiek in dialoog met gemotiveerde en betrokken burgers.
- Stimuleer het vinden van organisatievormen, die het beste passen voor de toekomst (wijk- of dorpsraad; dorpscöoperatie of omnivereniging etc.) en faciliteer eigenaarschap, zelforganisatie en zelfsturing. Geef vrijheid, veiligheid en vertrouwen bij het nemen van verantwoordelijkheid.
- Streef niet naar losse pilotprojecten, maar denk in lange termijn (samenleer) processen.
- Faciliteer optimaal succes, vier samen de successen en **geniet van “Gèr gedaon”**

Conclusies en aanbevelingen

2. Bestuursleden, kartrekkers en vrijwilligers in hun kracht zetten

Tegenover de burgers die werken in de *systeemwereld* (overheid, gemeente, professionele zorgorganisaties etc.) staan er in de *leefwereld* van dorpen en wijken ook talentvolle en gemotiveerde burgers op, die op vrijwillige basis en deskundige wijze zich inzetten als kartrekker, bestuurder of vrijwilligerswerker voor de gemeenschap, vereniging of kwetsbare burgers. **Het belang van ontmoeten** is overduidelijk. We zien en horen veel mooie dingen in wijken en dorpen.

De basis van versterken van de omgeving begint met ontmoetingen, waarin inwoners met elkaar in gesprek gaan, van waaruit inwoners elkaar leren kennen, netwerken beginnen te vormen, elkaar willen helpen, verantwoordelijkheid voelen, samen dingen gaan doen en activiteiten organiseren. Hiervoor is het nodig dat er actieve inwoners gestimuleerd worden en er kartrekkers ontstaan of ontwikkeld worden. Zo ontstaan er duurzame relaties tussen inwoners onderling en met maatschappelijke organisaties en de gemeente. Tegelijkertijd ervaren we ook, dat door toenemende schaarste, de beschikbaarheid, belastbaarheid en motivatie van deze cruciale inwoners voor hun wijk/dorpsraden, wijk/dorpsgebouwen, verenigingen en informele zorginitiatieven onder druk staan. Leefwereld en systeemwereld moeten elkaar weer bij de hand nemen.

Aanbevelingen aan de gemeente:

- Stimuleer, koester, faciliteer en ondersteun bestuurders, kartrekkers en vrijwilligers, maak er binding mee.
- Benader ze op **basis van wederzijds vertrouwen**.
- Zet in die gevallen waar dat nodig is, extra professionele hulp (opbouwwerker), expertise en/of begeleiding van buiten in.
- Vermijd waar mogelijk de rompslomp van overmatige bureaucratie en regeltjes, waar het hart van de inwoners niet naar uitgaat.
- Ben zuinig op de energie van de inwoners, die zich inzetten voor de ander.
- Waardeer en beloon op gepaste wijze bestuurders, kartrekkers en vrijwilligers, ook als ze ermee stoppen.
- Durf zaken die niet van de grond komen, in goede samenspraak, te stoppen en op andere zaken te focussen.
- Ben en blijf alert in het ontdekken van de kracht(en) van een gemeenschap om daarop in te kunnen haken (niet alles verloopt via bewonersorganisaties of kartrekkers in een wijk)

“Door de juiste aandacht (op tijd) te geven, het los laten van de controle en minder beleid kunnen ideeën en prille initiatieven bloeien en groeien op de energie en kracht van inwoners. Voor elk idee is er een aanleiding geweest. Het komt niet zomaar uit de lucht vallen.” (Movisie)

“Het was een zware periode als dorpsvoorzitter. Het beroep dat op mij gedaan werd vanuit de gemeente was groot. Het (vrijwilligers)werk verambtelijkte, Vanwege een burn-out ben ik gestopt.” (Blitterswijk)

“We moeten het ook gezellig hebben als vrijwilligers” (Wanssum)

Conclusies en aanbevelingen

3. Het belang van dorps- en wijkondersteuners

De dorps- of wijkondersteuner is een gezicht passend bij, gezocht door de gemeenschap en werkzaam voor en in opdracht van het dorp of de wijk, een begrijpende neutrale tussenpersoon. Eerst moet er het goede onderlinge gesprek gevoerd worden over wel of geen dorps- of wijkondersteuner en wie dat betaald. Als een dorp of wijk dat echt wil, moet die er komen en in dienst van dorp of wijk gaan werken. Een goede dorps- wijkondersteuner draagt bij aan de leefbaarheid en de positieve gezondheid, waardoor er minder een beroep hoeft te worden gedaan op dure gesubsidieerde zorgprofessionals. Hij of zij bevordert een **efficiëntere toegang** tot de beschikbare gemeentevoorzieningen van het Sociaal Domein en de lokale informele voorzieningen of helpende personen. Zo verdient hij/zij zichzelf terug. Wij zien de kracht van een gedecentraliseerde toegang, dicht bij de betreffende burgers mét een gezicht erbij. Dit is juist belangrijk voor de mensen die de weg niet weten te vinden en voor wie de procedures, informatiebronnen en systemen een drempel vormen. Medewerkers van gemeenten en maatschappelijke organisaties die succesvol zijn, zijn medewerkers die een gezicht hebben bij de inwoners, zichtbaar in de wijk zijn, het gesprek aangaan, continu behoeften ophalen en verbindingen leggen.

“Men veronderstelt dat mensen met problemen wel naar de hulpverleners en de spreekuren komen maar zo werkt het niet omdat mensen dat als een grote drempel ervaren. Vroeger hadden Wonen Limburg en Synthese een programma met thuisbezoeken” (Cor van Dijk, Landweert)

“Ik wil een gezicht zien als ik communiceer met de gemeente” (Oranjebuurt)

Aanbevelingen aan de gemeente:

- Als na zorgvuldige discussie een dorp of wijk kiest voor een ondersteuner, geef dan alle ruimte en het vertrouwen aan de wijkbestuurders en de gevraagde ondersteuning.
- De gemeente betaalt (deels) of staat borg voor de loonkosten van de ondersteuner, zolang deze dienstverlening noodzakelijk/wenselijk is, ook al gaat dat ten koste van de ambtelijke organisatie of de bijdrage aan de professionele organisaties.
- Maak het verbeteren van de decentrale toegang tot speerpunt en laat daarbij de uitvoerende en beleidsmedewerkers Sociaal Domein veelvuldig “de boer op gaan”.

“Je kunt als inwoners heel veel zelf en informeel. Dat maakt mensen zelfstandiger en gelukkiger en de zorg veel goedkoper” (Blitterswijk)

Conclusies en aanbevelingen

4. Goed functionerende wijk- en dorpsontmoetingscentra

Een goed georganiseerd en leefbaar dorp of wijk heeft grote voordelen. Vooral als er veel ontmoetingen en gesprekken met elkaar plaatsvinden, komt men er achter wat er leeft, wat er goed gaat en waar de mensen in de wijk nog behoefte aan hebben. Multifunctionele wijk- en dorpsontmoetingscentra kunnen daarbij een belangrijke rol vervullen. Tijdens onze rondgang langs een aantal centra zagen we grote verschillen in de kwaliteit van aanwezige voorzieningen, hoe ze gerund worden en wat er gebeurt qua activiteiten en ontmoetingen voor de inwoners. Gemeenschappen willen zelf bepalen hoe de eigen ontmoetingsplekken zoals gemeenschapshuizen er uit zien. Sommige centra zijn “schoon door de poort” en zijn zelfredzaam. Andere zijn afhankelijk van eigen inkomsten en de gemeente en daardoor meer financieel gericht. Als bestuurders en beheerders steeds bezig moeten zijn met rendabel zijn en het vinden van voldoende geld voor instandhouding, kan dat ten nadele werken voor te organiseren laagdrempelige ontmoetingen. Rendabel zijn past niet altijd in de betreffende leefwereld, een gemeenschap is geen bedrijf. Realiseer je je dat vrijwilligers geen werknemers zijn en verwacht niet alles van hen.

“Eén bestuurslid van het wijkcentrum doet 85% van al het werk. Er moet immers een bedrijf worden gerund.” (Brükske)

Aanbevelingen aan de gemeente:

- creëer in de centra voldoende ruimte en middelen voor laagdrempelige ontmoetingsmogelijkheden (activiteiten, samen eten etc.), waarbij het betalen van huurpenningen niet belemmerend mag werken.
- stimuleer bestuurders bij het aanstellen van betaalde beheerders die op creatieve wijze de balans kunnen vinden tussen verhuurpenningen, horeca-inkomsten en laagdrempelige ontmoetingen waar geld bij zal moeten.

Conclusies en aanbevelingen

5. Verschillen in samenhang van dorpen en wijken

Over het algemeen wordt in de dorpen meer samenhang en samen doen ervaren, maar dat is niet vanzelfsprekend en kan ook beklemmend werken. In grote multicultureel samengestelde wijken is de samenhang of sociale cohesie veel moeilijker te organiseren of te bevorderen. Niet alles hoeft binnen de wijk of het dorp te worden opgelost maar alle initiatieven voor zelfzorg en samenzorg zijn welkom en kan de beleving en de gezondheid positief beïnvloeden. De initiatiefnemers moeten zichtbaar, herkenbaar en makkelijk bereikbaar zijn en de communicatie met de bewoners heel gericht d.w.z. duidelijke, begrijpbare taal en huis aan huis.

“Tot op zekere hoogte vervullen de vrijwilligers van Wanssums Informatie Punt de rol van een soort dorpsondersteuner maar dan als groep. Je kent je mensen in het dorp, de kennis en de kracht” (Wanssum)

Aanbevelingen aan de gemeente:

- Faciliteer en help wederzijds vertrouwen op te bouwen tussen informele en formele zorg passend bij die wijk of dat dorp en zo optimaal mogelijk.

Conclusies en aanbevelingen

6.1 Initiatieven voor jeugd en jongeren

De jeugd/jongeren in grote zwakkere wijken lopen meer risico's om te ontaarden, vroegtijdig schoolverlater te worden, slachtoffer van alcohol en drugs, in de criminaliteit gezogen te worden en in de dure jeugdzorg te belanden.

Aanbevelingen aan de gemeente en partners:

- Kijk en luister goed naar de jongeren in de wijk. Ontwikkel samen met de dorpen en wijken een plan voor en met de jongeren.
- Het gaat ook om vruchtbare verbindingen te leggen en gerichte acties te ontwikkelen b.v. met school, bewoners en partners (jongerenwerkers, jeugdzorg etc.)
- Creëer en faciliteer vroegtijdige onderkenning en begeleiding op scholen.
- Stimuleer jongeren die de kar willen en kunnen trekken en geef ze vertrouwen en middelen. In het kader van halen/brengen kan bijdrage van de jongeren aan de zorg voor ouderen worden gevraagd om b.v. middelen te verkrijgen voor het organiseren van een festival.
- Voorkom dat de hangjongeren op elke plek worden weggejaagd, maar geef ze een buurtplek waar sfeer en ruimte is en geef ze verantwoordelijkheid voor "hun plek".
- Doe een oproep voor betrokken volwassenen voor toezicht op gepaste afstand.
- Stel waar nodig jeugdwerkers en begripvolle handhavers/wijkagenten aan, die het gesprek met ze aangaan.
- Geef ze waardering/beloning voor succesvolle initiatieven.

Voorbeelden van Wanssum en Blitterswijk

Conclusies en aanbevelingen

6.2 Initiatieven voor ouderen

Kijk en luister goed naar de ouderen, ontwikkel samen met de dorpen en wijken een plan voor hun ouderen. Het aantal ouderen neemt de komende jaren sterk toe. Thuis blijven wonen is belangrijk. Er is behoefte aan mantelzorgondersteuning, eetpunten, zingeving en dagbesteding. Evenals het versterken van hun netwerk ter voorkoming van eenzaamheid en het bevorderen van zelfredzaamheid en onderlinge hulp. Dorpen en wijken zijn bereid om veel te doen voor hun ouderen. Er liggen kansen om meer informele ondersteuning aan ouderen te bieden waardoor duurdere zorg voorkomen kan worden. Maar dit betekent dat er een goede mix moet ontstaan van informele en formele zorg aan ouderen in wijken en dorpen, anders wordt het te zwaar voor inwoners die informele zorg bieden. Het streven moet zijn, zo veel mogelijk informeel maar wel met uitgekiende ondersteuning vanuit de professionele hoek passend bij die wijk en dat dorp. Uiteindelijk kost dit minder geld en je moet ook durven om de super-vrijwilligers te waarderen en te belonen. Dat komt zeker tegemoet aan de gezondheid van vooral de oudere doelgroep. En uiteindelijk is het een win- win situatie want professionele zorg kan dan wellicht voor een periode worden uitgesteld.

Aanbevelingen voor de gemeente:

- stimuleer “noaber zorg”, het samen vorm geven aan de juiste informele en formele zorg in dorp en wijk
- heb als gemeente en maatschappelijke organisaties oog voor de kracht van een dorp of wijk en respecteer die. Neem het niet over of weet het niet beter.
- faciliteer (financieel) het opzetten van ontmoetingsplekken zoals eetpunten en huiskamers voor ouderen eventueel met ondersteuning van een professional als dat nodig is.

Conclusies en aanbevelingen

7. De rol en houding van de gemeente bij het versterken van de omgeving

De afstand tussen gemeenteambtenaren en burgers wordt als groot ervaren, het vertrouwen soms klein en meer afhankelijkheidsbeleving dan gelijkwaardigheid. De gemeenteraad heeft in de kadernota vastgesteld dat de omgeving moet worden versterkt en daar proberen we in dit advies aan bij te dragen. Natuurlijk zal niet in alle wijken en dorpen voldoende eigen (zorg)kracht aanwezig zijn. In dat geval staat de gemeente en de professionele zorg meer voorop. Ook is het niet zinvol om alles over de as van dorp of wijk te organiseren. De wijk is niet voor alles de oplossing. We leven in een netwerksamenleving. De wijk of buurt kan een van de netwerken van iemand zijn, maar er bestaan ook andere netwerken zoals b.v. lotgenoten of hobbygenoten die de wijk overstijgen. Sommige informele zorg werkt beter als die wijk overstijgend wordt georganiseerd door schaalvoordeel of gericht op een bepaalde problematiek of groepen lotgenoten. Denk aan mantelzorg, mensen met psychische problematiek, arme ouders van kinderen. Wijkgericht of gebiedsgericht werken is dus niet de oplossing voor alles. Dat geldt ook voor professionele zorg, met name de 2e lijns zorg. Natuurlijk moet er ook worden uitgegaan van de beschikbare financiële middelen. Uiteraard moet hierbij genuanceerd worden gekeken naar de problematiek die in een wijk of dorp speelt en wil je dat de kwetsbare inwoners extra worden geholpen.

“Als ik de regie wil houden wil ik niet van het kastje naar de muur gestuurd worden. Ik had graag gezien dat iemand daarbij had kunnen helpen.” (Schil lid)

Aanbevelingen aan de gemeente:

- Zorg dat betreffende burgers op het gemeentehuis te maken krijgen met een minimaal aantal ambtenaren, die goed bereikbaar zijn, in gesprek gaan en heldere afspraken maken en die ook nakomen.
- Laat elke ambtenaar kennismaken en leren hoe, op welke manier en moment een wijk haar leefwereld vormgeeft, vertrouwen begint bij begrip hebben voor elkaar.
- Maak het verbeteren van de decentrale toegang tot speerpunt en laat daarbij de uitvoerende en beleidsmedewerkers Sociaal Domein veelvuldig “de boer op gaan”. Train ze op houding en gedrag.
- Bevorder de kennis en begrip voor de gemeentelijke voorzieningen van de bewoners door heel gerichte informatie d.w.z. duidelijk, begrijpbare taal(bevordering) en huis aan huis. (Zie suggesties onder communicatie).
- Accepteer de verschillen tussen wijken en dorpen. Durf verschillen te maken en wees niet bang voor precedentwerking.
- Als gemeente zou je per wijk sociale domein budgetten kunnen definiëren, waarbij wordt bepaald, welke middelen voor de drie lagen (gemeente, zorg en wijk/dorp) worden ingezet op wijk- of dorpsniveau of juist wijk overstijgend. Beperk de effecten van de systeemwereld op de inwoners.
- Accepteer dat het een continu proces is met vallen en opstaan en dat niet alles lukt en niet iedere euro achteraf optimaal is besteed.

“Als ambtenaar moet je uit de systeemwereld van de overheid durven te stappen. Je zult naar buiten moeten om te kunnen “proeven” wat er leeft bij de inwoners.” (Blitterswijk)

Conclusies en aanbevelingen

8. De rol en houding van professionele zorgaanbieders

In de kadernota van 2019 staat een verdeling van de uitgaven aan het vangnet. Die zijn € 49,5 miljoen op een totaal van bijna 61 miljoen. Dat is bijna 82%. Bovendien wordt dit geld ingezet voor zo'n 5.000 unieke cliënten. Dat is € 9900 per unieke cliënt. En daar komt nog bij wat bijvoorbeeld via de Wet Langdurige Zorg of GGZ wordt besteed.

Hiertegenover staat de € 11,4 miljoen die aan de omgeving wordt besteed. Zeg maar voor alle 44.000 inwoners van Venray. Dat is € 259 per inwoner.

Maatschappelijke zorg is dus relatief duur en als je de omgeving sterker maakt, bespaar je dus behoorlijk op de kosten van professionele zorg.

Een sterke omgeving zorgt ervoor dat mensen veel zelf oplossen. Uiteraard niet alles. Bovendien werken inwoners als vrijwilliger en krijgen hooguit een kleine vergoeding. Daarnaast weten ze vaak wat er speelt en leeft in hun omgeving, zijn ze zeer betrokken (soms te veel) en zijn vaak meerjarig actief in hun omgeving. En ze zijn weinig tijd kwijt aan bijvoorbeeld overleg en administratie.

We hebben ervaren en gehoord dat professionele zorgaanbieders de nodig uitdagingen hebben. Dat bleek bijvoorbeeld op de netwerkbijeenkomst met professionele zorgaanbieders op 29 november 2022.

Illustratief is het project DOEN een pilotproject waarin verschillende zorgaanbieders een netwerksamenwerking zijn aangegaan. Het doel was om integraler te werken volgens het uitgangspunt 'wat is nodig'. In spiegelbeeld geven de doelen van dit pilotproject precies aan wat vaak het probleem is:

- men kent elkaar te weinig en er is onvoldoende vertrouwen opgebouwd
- er is overlap in werkzaamheden of soms vallen er gaten en is niet duidelijk wie eigenaar is
- men zit vast in een keurslijf van regels, procedures en administratie vanuit de eigen organisatie, de gemeente en wetten
- men werkt in een grote (boven)-regionale organisatie en is vaak (part time) werkzaam op meerdere plaatsen. Hierdoor heeft men minder kennis van wat speelt en wat er al is
- men ervaart minder werkplezier

Dit beeld horen we terug in onze gesprekken in de dorpen en wijken. Vaak zijn inwoners tevreden maar vaak horen we ook terug dat men de professionals voor hun wijk niet kent of ziet, te weinig hulp ervaart of dat ze ineens weg zijn zonder directe opvolging.

Ook zien en horen we dat de aard van zorgprofessionals is om te helpen. Dat is goed maar kan ertoe leiden dat men minder gericht is op het overlaten en faciliteren van inwoners om het zelf te doen.

Ook hebben we de indruk dat er in de omgeving nog veel meer op eigen kracht gedaan kan worden als een professional aanschuift om te begeleiden en wat professionaliteit toevoegt.

Aanbevelingen voor de gemeente:

- Durf te kiezen voor meer versterking van de omgeving en minder professionele zorg. Investeer in de ondersteuning van actieve inwoners door professionals maar zorg ervoor dat de inwoners voorop blijven staan
- Onderzoek mengvormen van vrijwilligersinitiatieven aangevuld met professionele zorg. Bijvoorbeeld op eetpunten en in huiskamers (huiskamerplus).
- Ga de discussie aan met de professionele zorgorganisaties over hun versnippering en manier van werken. Het gevaar is groot dat de professionele zorg op deze weg ontspoot door bureaucratie, werknemers die afhaken, personeelstekorten etc.

Toen F. wegging, liep het niet meer. Het gat werd na maanden gevuld door L. die echter als beperking had dat ze 2-3 functies had en niet op woensdag werkt.

'Ze woont hier niet en heeft meerdere dorpen onder haar hoede'

Conclusies en aanbevelingen

9. Communicatie vanuit de gemeente

De bewoners van (zwakkere, multiculturele) wijken blijven verstoken van heldere begrijpbare gemeentelijke informatie. Deze wordt in toenemende mate digitaal aangeboden en is te vinden op websites, berichtgeving via lokale omroep en P&M tv en het weekblad Peel en Maas (voor betalende abonnees). Niet altijd zijn dat de juiste kanalen. Deze communicatie is indirect en passief.

*“Draagvlak creëer je aan het begin”.(Oranjebuurt)
Brukske voorbeeld wijkkrantje*

Aanbevelingen aan de gemeente:

- Communiceer open en in eenvoudige burgertaal als je deze burgers ook echt wil bereiken.
- Stimuleer waar nodig wijkgerichte weekblaadjes en neem daar relevante gemeente-informatie in op en bezorg die huis aan huis.
- Leg de communicatie bij de gemeenschap neer (waar mogelijk of stimuleer dat)
- Zet communicatieambtenaren ook in om gemeenschappen te ondersteunen in het voeren van de goede gesprekken met elkaar.
- Ga vaker en sneller zelf naar de wijk en leg de dingen uit face to face.
- Roep vrijwillige vertolkers op, om anderstaligen “bij te praten” bij ontmoetingen.
- stimuleer lokale omroepen (voorbeeld gemeente Peel en Maas).

Conclusies en aanbevelingen

10. Wat verder ter sprake kwam bij de gesprekken

Gemeenschappen hebben een leefwereld waar de verschillende overheidsdomeinen kriskras door elkaar heenlopen. Alles heeft met elkaar te maken en staat in verbinding met elkaar. De volgende waardevolle onderwerpen kwamen bij meerdere gesprekken naar boven.

- belang van woningbouw voor behoud leefbaarheid (woningen voor jongeren, ouderen met zorgzaam wonen)
- belang van vervoer en bereikbaarheid (zelf organiseren en crossovers met klus- en hulpdiensten verhoogd kwaliteit)
- Belang van verenigingsleven (stimuleer vitalisering en vernieuwing als gemeente)
- Belang van vrijwilligers (maak het leuk en houdt het leuk)
- Belang van deskundige (ongeorganiseerde)inwoners die zich belangeloos en met lokale kennis (willen)inzetten
- Belang van ontmoeten (door ontmoetingen ontstaan netwerken)
- Gevaar van overbelasting bij actieve bewoners, belastbaarheid is niet oneindig. Betrokkenheid kan ook te groot worden. Doe alles om ze te faciliteren en voeg professionele ondersteuning toe waar nodig als gemeente
- Belang van duidelijkheid wie in de lead is (wie is eigenaar van wat en wie is verantwoordelijk voor wat)
- Gemeenschappen hebben altijd kennisachterstand bij planvormingen, neem ze vanaf het begin mee.
- Veel gebeurt onopgemerkt in gemeenschappen, via de natuurlijke lijntjes in een buurt, zoals ongeorganiseerde vrijwillige hulp (zorgen voor elkaar) of via andere netwerken bv. carnavalsverenigingen i.p.v. een dorpsraad.

Slotconclusies

Maak van het versterken geen gemeenteding maar betrek inwoners erbij. Erken dat de systeemwereld van een overheid of organisatie niet altijd helpend is voor de leefwereld van je inwoners en het versterken juist tegenwerkt.

Definieer als gemeente werkbare doelen, uitgangspunten en kaders voor versterken van de omgeving. Denk en handel vanuit een dynamisch proces. Heb een gezamenlijk gedragen visie van waar de gemeente Venray als “gemeenschap” naar toe wil bewegen en draag dat continue uit met dezelfde woorden en beelden.

“Het is best een worsteling om tot een visie en een aanpak te komen. Vergt de nodige afstemming binnen gemeentehuis” (Floor vd Giessen en Mariska Boon, gemeente)

Zie inwoners als gelijkwaardige partners en burgerparticipatie niet als een bedreiging, maar als een kans tot een betere samenleving. Vertrek vanuit vertrouwen en respect en geloof in de kracht en kennis van je inwoners.

Koester de inzet van alle vrijwilligers voor de gemeenschap. Neem het initiatief om een nieuw vrijwilligersbeleidsplan te ontwikkelen a.d.h.v. de in deze nota opgesomde en niet genoemde mogelijkheden.

Ontwikkel het sociaalbeleid meer in dialoog met inwoners. Betrek ze er echt bij en geef ze de ruimte om mee te bouwen. Door zelf op pad te gaan, te praten en samen te werken, gaat het leven en wordt je daadwerkelijk een partner (overheidsparticipatie).

“Bied hulp zonder te overheersen, ben dienend en geloof in zelfsturing en zelfredzaamheid. Wij zien als dorp een ontwikkeling, Ga door op de (gemeentelijke) ingeslagen weg” (Heide)

Accepteer dat het geen pilot of project is maar een (leer)proces met vallen en opstaan. Durf er voor te kiezen!

Investeer en houd vol, juist voor de langere termijn óver bestuurstermijnen van 4 jaar heen.

“Een aandachtspunt richting Gemeente is toch wel de continuïteit. Er worden projecten opgestart, er is samenwerking en vervolgens blijft het stil. Het ontbreekt aan een langdurige visie met samenhang. De projecten zijn gefragmenteerd. De toegang zoals de gemeentelijke website moet helderder en “helpender”. (Blitterswijk)

Zet de juiste ambtenaren in, richting dorpen en wijken. We zien mooie voorbeelden van versterken van de omgeving, waarin individuele ambtenaren het verschil maken. Geef deze ambtenaren het vertrouwen, de tijd en de middelen. Zorg dat er continuïteit is in dit partnerschap.

“Voor de gemiddelde burger is de gemeente een orgaan. “Er moet een gezicht bij zijn” die kan gidsen in het gemeentelijk apparaat en de kennisachterstand van een burger of wijk kan aanvullen.”(Blitterswijk)

Bijlage 1. Overzicht van verslagen van gesprekken met inwoners in wijken/dorpen en individuen

Alle verslagen zijn terug te lezen via deze link:

<https://www.dropbox.com/sh/nk2u7jkr3dve3ak/AACeEKBfWrj8PdikReYlcn8za?dl=0>

21. Gespreksverslag Lon Berden (Landweert) op 14-3-2023

Lon vertelt over haar initiatief 'Prettig ouder worden in Landweert' en haar ervaringen in de wijk en met de gemeente

20. Presentatie door de beheerder van De Schòl in Heide aan de adviesraad op 9-3-2023

Pieter Hoenselaar vertelt over het tot stand komen van De Schòl en hoe het reilt en zeilt

19. Gespreksverslag Oranjebuurt op 24-2-2023

Marius Reijnen en Bernadette Hellegers vertellen over de wijk, de ervaringen en de toekomstdroom van de Oranjebuurt, een ontmoetingsplek op de Petrus Bandenschool en zorgwoningen voor ouderen in de wijk

18. Telefoongesprek met Wim Moorman, een van de drie makers van de podcast 'Doorgronden' op 22-2-23

De podcast in opdracht voor de regionale gemeentelijke werkgroep 'vitale gemeenschappen' gaat over de kracht van mensen in een gemeenschap.

17. Gespreksverslag Cor van Dijk (Landweert) op 17-1-2023

Cor vertelt over de wijk Landweert en zijn initiatief 'Samen aan tafel' voor ouderen

16. Gespreksverslag met inwoners en opbouwwerker in de wijk 't Brukske op 24-1-2023

Het gesprek gaat over het wijkcentrum en de kansen voor versterking van de omgeving in 't Brukske

15. Tussentijds overleg met de gemeente op 16-1-2023

Gesprek met Floor van de Giessen, Mariska Boon en Ingrid Teeuwen

Onderwerpen die aan bod komen zijn de tussentijdse stand van zaken binnen de gemeente met betrekking tot versterking van de omgeving en initiatieven op het vlak van gezondheid

14. Vragen en antwoordsessie met Elly Sanders, bestuurslid wijkcentrum 't Brukske op 10-1-2023

Elly vertelt over het runnen van het wijkcentrum, de uitdagingen in de wijk en de ervaringen met verschillende groepen inwoners in de wijk

13. Gespreksverslag Wanssum Informatie Punt (WIP) op 19-12-2022

Annette Jeuken en Mariëlle Teeuwen vertellen over hoe WIP werkt en wat het betekent voor het dorp op het vlak van vervoer en dienstverlening aan inwoners en wat er leeft in Wanssum

12. Verslag bijeenkomst met zorgprofessionals in Venray op 29-11-2022

De bijeenkomst gaat over duurzame uitstroom van GGZ cliënten, georganiseerde burenhulp, informeren van de buurt, het project DOEN (indicatieloos werken) en het versterken van verenigingen

11. Gespreksverslag met leden dorpscoöperatie en dorpsraad in Heide op 22-11-2022

Het gesprek gaat het tot stand komen van De Schól, wat er speelt in het dorp, ouderen in het dorp en ervaringen met de gemeente Venray

10. Bijeenkomst georganiseerd door Burgerkracht Limburg over het initiatief 'Goed voor Elkaar' op 3-11-2022

9. Gespreksverslag met actieve inwoners in Blitterswijck op 31-10-2022

Het gesprek is met een gepensioneerd opbouwwerker, de oud-voorzitter van de dorpsraad en twee bestuursleden van jongerencentrum DIM. Ervaringen van de afgelopen 10 jaar en wat er speelt in het dorp komen aan bod.

8. Gespreksverslag met betrokken inwoners in Venray op 20-10-2022

Het gesprek is met Angelie Fassotte, Angelique Camps en Wim van Osch. Zij vertellen over hun ervaringen met mooie initiatieven van inwoners

7. Gesprek met pastoor Geudens, lid van de schil van de adviesraad op 18-10-2022

De pastoor deelt zijn ervaringen na 1 jaar in Venray aan de slag te zijn.

6. Gespreksverslag van ontmoeting met leden van de schil over versterken van de omgeving op 23-9-22

We kregen feedback op ons plan van aanpak om ons te verdiepen in het versterken van de omgeving door gesprekken aan te gaan in dorpen en wijken

5. Gesprek met Carla Schreurs, Heide op 16-9-2022

Carla vertelt over haar ervaringen in Heide en over haar ervaringen met de gemeente

4. Ontmoeting in wijk Oranjebuurt op 9-6-2022

Verkennd interview van bestuursleden in de wijk Oranjebuurt door Martine Bruinink, gemeente Venray

3. Ontmoeting in wijk 't Brukske met Asmaa Darkaoui - 25-5-2022

Een verkennd interview van Asmaa door Martine Bruinink, gemeente Venray

Asmaa vertelt over haar ervaringen in de wijk 't Brukske

2. Presentatie door de dorpsondersteuner en de voorzitter van de dorpsraad in Ysselsteyn op 2-5-2022

De rol en de ervaringen van Linda Custers, de dorpsondersteuner in Ysselsteyn worden toegelicht aan de adviesraad

1. Toelichting aan de adviesraad van de status 'Versterken omgeving' door Floor van der Giessen en Martine Bruinink op 10-3-2022

Er wordt uitleg gegeven aan de opdracht en er wordt besproken hoe de adviesraad kan bijdragen

Bijlage 2. Geraadpleegde literatuur en documenten

Deze documenten zijn terug te vinden via deze link:

<https://www.dropbox.com/sh/nk2u7jkr3dve3ak/AACeEKBfWrj8PdikReYIcn8za?dl=0>

Het platteland loopt niet leeg maar juist vol

Interview met Ben van Essen

Dagblad De Limburger - 11-3-2023

Evaluatie zelfsturingsprojecten in Venray

PowerPoint presentatie met resultaten van gesprekken op 3-4-2018

Verslag workshop 'Kop boven het maaiveld'

De rol van gemeenten bij participatieprojecten

LPB festival 2014 in Groningen

Op zoek naar zwaluwen van het nieuwe tijdperk

Het nieuwe besturen in drie bewegingen

Raf Janssen, gemeente Peel en Maas - januari 2015

Fragment uit een presentatie op een symposium Positieve gezondheid

Ervaringen van de makers van de podcast 'Doorgronden' in opdracht van de regionale gemeentelijke werkgroep 'vitale gemeenschappen'

Rendementsanalyse Dorpsontmoeting De Engelbewaarder

opgesteld door gemeente Peel en Maas - 10-8-2020

Integraal zorgakkoord, samen werken aan gezonde zorg

- september 2022

Podcast - Doorgronden

podcastserie over de kracht van mensen in een gemeenschap

<https://rn-l.nl/project/podcast-doorgronden/>

GALA Gezond en Actief Leven Akkoord

Gemeenten en GGD'en, zorgverzekeraars en VWS zetten in op een gezond en actief leven met een stevige sociale basis - januari 2023

Samen werken aan bewonersinitiatieven

Brochure van de Landelijke vereniging voor kleine kernen - oktober 2020

Praktische tips en aanbevelingen voor gemeenten en bewonersoverlegorganisaties

De terugkeer van de samenlevingsopbouw

Achtergronden, praktijkervaringen en toekomstagenda
Movisie - 2021

De volgende stap

Kadernota Sociaal Domein
Gemeente Venray - 2019

Er is meer nodig voor het onderhoud van het Nederlandse zorggebouw

Interview met Rick Kwekkeboom, lector langdurige zorg en ondersteuning aan HvA 6-3-2023
<https://www.zorgsaamwonen.nl/artikel/er-meer-nodig-voor-het-onderhoud-van-het-nederlandse-zorggebouw>

Niet alles oplossen in de wijk

Lilian Linders over de impact van haar proefschrift over informele zorg - 15-3-2022
<https://www.movisie.nl/artikel/niet-alles-oplossen-wijk>

Het krachtige verhaal over samenlevingsopbouw

Movisie - 15-12-2022
<https://www.movisie.nl/artikel/krachtige-verhaal-over-samenlevingsopbouw>

Warm Burgerschap

artikel Zorgsaamwonen - 21-11-2022
<https://www.zorgsaamwonen.nl/blog/warm-burgerschap>

PDF-boekje Buurtmaken

Buurtmaken met ABCD - uitgave VSB fonds

Gemeente Oss herwaardeert samenlevingsopbouw

artikel Movisie - 24-10-2022
<https://www.movisie.nl/artikel/gemeente-oss-herwaardeert-samenlevingsopbouw>

Versterken sociale basis

artikel Movisie
<https://www.movisie.nl/versterken-sociale-basis>

"Herwaardeer de buurt als gezonde en sociale leefomgeving"

artikel gebiedsontwikkeling.nu - 19-9-2022
<https://www.gebiedsontwikkeling.nu/artikelen/herwaardeer-de-buurt-als-gezonde-en-sociale-leefomgeving/>

SamenDoen - totale zorg pilot (indicatieloos werken)

Een initiatief van PSW, De Zorggroep, Inclusio, Vincent van Gogh en Gemeente Venlo
Samenvatting en conclusies - september 2021

Goed voor elkaar

Sociaal netwerk als instrument voor preventie
Koepel Zorgcoöperaties Zuid-Nederland

Zie netwerkkaart en <https://koepelzorgcooperatieszn.nl/goed-voor-elkaar/>

Proeftuin Ruwaard: de wijkbewoner centraal

interview met Vannessa Duterloo, beleidsadviseur sociaal domein Gemeente Oss

<http://magazines.sociaalweb.nl/draagkracht-in-het-sociaal-domein#!/proeftuin-ruwaard-de-wijkbewoner-centraal>

Anders denken, doen en organiseren website

<https://www.andersdenkendoenorganiseren.nl/>

E-book De dorpsondersteuner

Verbindende schakel van de gemeenschap

publicatie van Nederland zorgt voor Elkaar en Vereniging Kleine Kernen Limburg

Positieve gezondheid zet de zorg op zijn kop

Onderzoek in de huisartsenpraktijk - 11-4-2018

Interview met huisarts Hans-Peter Jung

<https://www.iph.nl/kennisbank/onderzoek-in-de-huisartsenpraktijk-positieve-gezondheid-zet-de-zorg-op-zijn-kop/>